

Adı: .....

Soyadı: .....

Sınıfı / No: 7 / .....

SÖZ SANATLARI

Ders İçi Çalışma ve Tekrar Kâğıdı

Ders: Türkçe

Tema: Okuma Kültürü /
Sanat

Müfredat: TMYM
Uyumlu

Edebi metinler, dilin yalnızca bilgiyi aktaran yönüyle değil, aynı zamanda estetik ve sanatsal işleviyle de örülmüştür. Yazarlar ve şairler, duygu ve düşüncelerini daha etkili kılmak, okuyucunun hayal dünyasını zenginleştirmek ve anlatıma derinlik kazandırmak amacıyla çeşitli dil oyunlarına başvururlar. Bu doğrultuda kullanılan yöntemlerin bütününe **söz sanatları (edebi sanatlar)** adı verilir.

Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programı ve **Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli** kazanımları çerçevesinde, 7. sınıf düzeyinde metin analizlerinde derinleşebilmek adına beş temel edebi sanatın kavranması ve metin üzerinde tespit edilmesi büyük önem arz etmektedir. Aşağıda bu sanatların teorik altyapısı ve somut uygulama örnekleri yer almaktadır.

Temel Edebi Sanatlar ve İncelemeleri

1. Benzetme (Teşbih)

Anlatımı kuvvetlendirmek amacıyla, aralarında ortak nitelik bulunan iki unsurdan zayıf olanın güçlü olana benzetilmesi sanatıdır. Tam bir benzetmede; *benzetilen*, *benzeyen*, *benzetme yönü* ve *benzetme edatı* olmak üzere dört temel unsur bulunur.

Örnek İnceleme:

"Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım."

Açıklama: Bu dizede şair, kendi coşkunluğunu ve gücünü durdurulamaz olması yönüyle (benzetme yönü) bir "sel"e (benzetilen) benzetmiştir. Anlatımda "gibi" edatından faydalanılmıştır.

2. Kişileştirme (Teşhis)

İnsana ait olan düşünme, sevinme, hüzünlenme veya irade gösterebilme gibi niteliklerin, insan dışındaki canlı veya cansız varlıklara, kavramlara aktarılmasıyla gerçekleştirilen sanattır.

Örnek İnceleme:

"Yalnızlık, bir köşede sessizce oturmuş, saatin tık tıklarını sayıyordu."

Açıklama: Soyut bir kavram olan "yalnızlık", insani bir eylem olan "oturmak" ve "saat tık tıklarını saymak" özellikleri verilerek somutlaştırılmış ve kişileştirilmiştir.

3. Konuşturma (İntak)

İnsan dışındaki varlıkların, doğrudan insan gibi konuşturulması ve onlara ait sözlerin metinde aktarılması sanattır. Her konuşturma sanatı aynı zamanda bir kişileştirmedir; ancak her kişileştirmede konuşturma bulunmak zorunda değildir.

Örnek İnceleme:

"Küçük bir çeşme durmadan ağlıyordu: 'Suyum tükendi, yolcular uğramaz oldu.'"

Açıklama: Çeşme varlığına doğrudan bir cümle kurularak konuşturma (intak) sanatı icra edilmiştir.

4. Abartma (Mübalağa)

Bir durumun, niteliğin ya da olayın, anlatımın etkisini ve gücünü artırmak amacıyla gerçeğe aykırı olacak derecede çok büyük veya çok küçük gösterilmesi esasına dayanan söz sanatıdır.

Örnek İnceleme:

"Bir ah çeksem dağı taşı eritir, gözümün yaşı değirmeni yürütür."

Açıklama: Çekilen ahın dağı taşı eritmesi ve gözyaşının değirmeni döndürecek hacme ulaşması, duygunun yoğunluğunu göstermek adına mantık sınırlarının ötesinde abartılmıştır.

5. Tezat (Karşıtlık)

Birbirine zıt, karşıt iki kavram, durum veya düşüncenin, aralarındaki ilğiden yararlanılarak aynı metin ya da dize içerisinde bir arada kullanılması sanattır. Yalnızca kelime düzeyinde değil, anlam ve durum düzeyindeki zıtlıkları da kapsar.

Örnek İnceleme:

"Neden böyle düşman görünürsünüz, / Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?"

Açıklama: Aynı varlığı (aynalar) yönelik "dost" ve "düşman" kavramları bir arada kullanılarak insanın zamanla değişen psikolojisi tezat sanatı yoluyla vurgulanmıştır.

Bu çalışma kâğıdı, öğrencilerin bireysel konu tekrarları ve edebi metin analiz becerilerini geliştirmeleri amacıyla hazırlanmıştır. Yapılacak uygulamalı etkinlikler ve testler için kılavuz niteliğindedir.